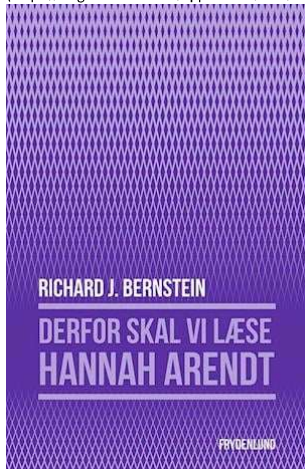

Derfor skal vi læse Hannah Arendt

(<https://krigsvidenskab.dk/application/files/5116/3309/0512/hannah.arendt.jpeg>)
(<https://krigsvidenskab.dk/application/files/5116/3309/0512/hannah.arendt.jpeg>)

()

Forfatter: Richard J. Bernstein.

Titel: Derfor skal vi læse Hannah Arendt.

Forlag: Forlaget Frydenlund.

Originaludgave 2018.

Dansk udgave 2020.

Antal sider: 110.

Pris: 229,- kr.

Anmelder: Jeanette Serritzlev.

Rating: 4.

"Det lyder spændende," tænkte jeg, da jeg blev spurgt, om jeg ville anmelde en bog om relevansen af Hannah Arendt i dag. Denne politiske tænker, med sit blik på totalitarismen, må da netop være relevant i disse år, hvor vi taler om demokratiets krise.

Efter læsning mener jeg stadig, at emnet er spændende, og at bogen gør det godt flere steder – men at den dog ikke er helt velgennemført. Omvendt stiller bogen sig også et svært sted. De, der intet ved om Hannah Arendt, bliver ikke taget i hånden og ført på vej. De, der ved meget, har ikke brug for at læse den. De kan i forvejen drage paralleller til nutiden. Ud fra en vurdering af at bogens primære målgruppe derfor tilhører mellemløbet, som jeg selv, kunne en bedre overordnet introduktion til Hannah Arendt, og hendes hovedpointer, have virket formålstjenstlig. Forfatteren Richard J. Bernstein er selv filosof og har skrevet flere bøger om politisk filosofi, herunder også om Hannah Arendt. Derfor tager han måske noget af det basale for givet, som jeg savner.

Lad mig derfor for god ordens skyld selv huske i kortform at introducere hovedpersonen: Hannah Arendt blev født i Tyskland 1906 af en tysk-jødisk familie. I 1933 måtte hun emigrere til Paris og siden – i 1941 – til USA, hvor hun boede indtil sin død i 1975. Præget af sin tid beskæftiger hun sig med totalitarismen, både nazismen, stalinismen og antisemitismen.

Træg opstart; men bogen kommer efter det

Den første tredjedel af bogen virkede træg på denne anmelder. Det var måske den del, der var ment som introduktion, men det fangede ikke her. Derefter skete der noget.

Forfatteren analyserer Arendts forfatterskab og holdninger på en kærlig/kritisk måde, som virker både nuanceret og fornuftig. I USA blander hun sig i flere kontroversielle debatter, inklusive halvtressernes racedebat, hvor hun forholder sig kritisk til, at staten skal kunne blande sig i, hvem der må gå på hvilke skoler. Til gengæld skal staten heller ikke lovgive for, hvem der må gifte sig med hvem. Det første anser hun for social praksis; det sidste som juridisk. Disse skel er væsentlige for Arendt, der sonder skarpt mellem det politiske, det sociale og det private.

Arendt kaster sig igen ind i en kontroversiel debat i forbindelse med retssagen mod Adolf Eichmann. I 1960 bliver han pågrebet af Mossad i sit eksil i Argentina. Under retssagen i Israel i 1961 bliver han dømt til døden; en straf, som eksekveres i 1962. Bogen beskriver, hvordan hun, efter udgivelsen af 'Eichmann i Jerusalem' i 1963, bliver angrebet for at fremstille Eichmann

som tiltalende og samtidig være 'en selvhadende jøde' (bogens udtryk), fordi hun skriver, at det jødiske samfund selv bidrog til, at massemordene kunne foregå; i form af samarbejdende rådsstrukturer i blandt andet de jødiske ghettoer. Ligeledes angribes hun for at negligere alvoren og ansvaret for forbrydelserne ved at bruge udtrykket 'ondskabens banalitet'.

Forfatteren deler kritikken af Arendt for de anklagende vurderinger af det jødiske samfunds egen skyld, og den 'for venlige' vurdering af Eichmann som person, mens han argumenterer for væsentligheden af at forstå begrebet 'ondskabens banalitet'. Begrebet er væsentligt til at forstå, at mennesket kan begå onde handlinger af banale grunde. Eller med Arendts ord: "Den sørgelige sandhed er, at størstedelen af al ondskab udøves af folk, der aldrig har taget stilling til, om de skulle være enten onde eller gode." Som hun senere skriver det i et forsvar for begrebet:

"Det er i den grad min overbevisning nu, at ondskaben aldrig er 'radikal', at den kun kan være ekstrem, og at den hverken besidder dybde eller nogen dæmonisk dimension." (side 61)

En anden interessant del af Arendts forfatterskab handler om politik, sandhed og løgn. Bogen kunne med fordel have gjort mere ud af den. Kapitlet er godt, men kunne have været udfoldet. En af de vigtigere ting der fremhæves kommer dog, når Arendt advarer mod at udviske skellet mellem sandt og falsk – og forveksle meninger med kendsgerninger. Hun skriver:

"Hvis der sker en konsistent og total udskiftning af faktisk sandhed med løgne, er resultatet ikke bare, at løgnene nu vil blive accepteret som sandhed, og at sandhed bagvaskes som løgne, men at den måde, vi orienterer os i den virkelige verden – hvor kategorien sandt versus falsk er en af vores mentale forudsætninger for at kunne gøre dette – bliver ødelagt." (side 68)

Arendt taler om en 'forestillingsproduktion', hvor faktisk sandhed afvises, hvis den ikke passer til forestillingen. Forfatteren nævner selv postulatet om, at der var flere tilskuere til Donald Trumps indsættelsesceremoni i 2016 end til Obamas – en løgn, som den tidligere Trump-rådgiver Kellyanne Conway beskrev med det eufemistiske prædikatet 'alternative fakta'.

Bogen vil noget; kunne have gjort det bedre – men når sit mål

Bogen kommer vidt omkring, men man mærker, at bogen er målrettet et amerikansk publikum med de nedslag, der gøres. Det er ærgerligt, at den ikke mere eksplicit dedikerer plads til 'Totalitarismens oprindelse'. Det havde jeg håbet og forventet – særligt når formålet med bogen er Arendts relevans i dag. I den afsluttende revolutionsromantiske gennemgang ved jeg ikke nok om Arendt, til at vurdere om det er hendes eller forfatterens tanker, der skinner mest igennem. Der skøjtes fra Pariserkommunen i 1871 til opstanden i Ungarn i 1956, og det virker overfladisk og letkøbt. Kapitlet burde være uddybet eller udgået. Gerne det sidste.

Jeg savner også generelt, at bogen går mere i dybden frem for at favne i bredden. Omvendt betyder dens begrænsede omfang på 110 sider, at den kan konsumeres på en lørdag eftermiddag i sofaen. Det har også sin ret. Den samlede vurdering ender på 3 til 4. Vi runder op til 4 for det sympatiske forsøg, og fordi bogen faktisk gav mig lyst til at læse mere af Hannah Arendt. Derved må forfatteren vel siges at være kommet igennem med sit projekt.

